

ПИТОМІ ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Мельник О.М., Гулик М.В.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

У статті окреслено перекладацькі рішення щодо вживання питомих мовних засобів у текстах сучасних художніх перекладів. Виявлено мовні знахідки, що розширюють виражальні можливості української мови, підсилюють експресивно-оцінний потенціал лексики. Охарактеризовано функціональну наповненість таких самобутніх назв. Розглянуто паралельне використання українських та запозичених слів-конкурентів. Проаналізовано особливості добирання стилістично маркованих лексем на тлі активної участі іншомовних елементів.

Ключові слова: переклад, стилістично марковані лексеми, запозичення, питома лексика, перекладацькі рішення.

Постановка проблеми. Поширюючи принципи категоризації світу, властиві українській мові, перекладачі у такий спосіб здатні протистояти явищам, що нівелюють її індивідуально-національні риси. Адже, на перший погляд, інтернаціоналізація лексики та мовні зміни на тлі глобалізації – ті чинники, що можуть спростити процес перекладання. Однак за такої тенденції нехтування українськими відповідниками засвідчуватиме щораз більшу іншомовну присутність у текстах. Варто відзначити, що функціональна ніша українського перекладу навіть у не надто сприятливі періоди полягала в ролі головного інструмента розширення стилістичних засобів і виражальних можливостей рідної мови. Тож оскільки чимало іншомовних слів перебувають на етапі усталення в українському лексиконі, закріплюючись більшою мірою з позамовних причин, конкурентоспроможність української мови пов'язуємо зокрема з перекладацьким вибором – запропонувати власні новотвори, дібрати милозвучні та короткі відповідники до відносно нових записочень. З цього погляду вважаємо особливо актуальною перекладацьку настанову, що віджилої лексики немає, а в кожному слові – чи то діалектному, чи розмовному, архаїзмові, просторіччі – заховано генетичний код нації [19, с. 89].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси формування нового літературного стандарту української мови, зокрема зміни лексичних і словотвірних норм, становлять значний

науковий інтерес. Окреслюючи шкалу сучасної мовної практики (від пуризму – до копіювання іншомовних зразків), Є. А. Карпіловська відзначає важливість залучення власних мовних ресурсів: «У такому розмаїтті підходів тенденція до відкритості українського лексикону світовій спільноті, тим процесам, що в ній сьогодні відбуваються, має гармонійно поєднуватися з прагненням увиразнити в номінаційному корпусі української мови його національне «Я» [13, с. 8]. Окрім того, виокремлено взаємозалежні явища: інтернаціоналізацію та націоналізацію (етнізацію, автохтонізацію, коренізацію) [13].

Оглядаючи глобалізаційні впливи на характер змін у мовному житті, Б. М. Ажнюк визначає їхні основні вияви (полікодовість, перемикання кодів, зміщення кодів та запозичення), резюмуючи, що такі наслідки дають водночас і значний імпульс для оновлення й розвитку української мови [1]. Д. Х. Баранник аналізує і позитивні, і негативні перетворення в структурній і функціональній сферах сучасної української мови, зауважуючи новітні ознаки, що знижують її виражальні та естетичні властивості: «Мову необхідно оберегати від безперспективних експериментів та надуманих новацій» [2, с. 47]. П. О. Селігей акцентує увагу на застосуванні внутрішніх джерел називання, застерігаючи від якісних змін невідворотного характеру. На думку вченого, саме сприяння творчому саморозвиткові мови з питомих джерел засвідчить культурну вартість української творчої думки [20].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Увагу дослідників привертають процеси, що відбуваються сьогодні в мовному житті, а дискусійні питання щодо загальних тенденцій у розвитку лексики увиразнюють актуальність вивчення функціональних сфер мови. У цьому контексті, на нашу думку, цікавим матеріалом для осмислення інтенсивних змін є найновіші переклади художніх творів. Дослідження питомих виражальних засобів у розглянутих текстах дає змогу в поточному «моменті» виявляти стан мовної системи на її різних рівнях.

Мета статті. На основі проаналізованого фактичного матеріалу (здебільшого художніх перекладів) охарактеризувати функціональну наповненість питомих стилістично забарвлених лексем, розглянути перекладацькі рішення стосовно добирання самобутніх назв.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо ті виражальні засоби, які перекладачі вживають у текстах задля підсилення експресивно-оцінного потенціалу лексики. Так, застаріла лексема «облавок» (борт) не є знайомою пересічному читачеві і, звісно, контрастує зі стилістично нейтральною лексикою: «Усі на облавку одного корабля» [8, с. 137]. Хоча слово «мокроступи» у тлумачному словнику стилістично марковане як жартівливе, в перекладі роману Ремарка воно позбавлене такої тональності: «Клерфе помітив, що Ліліан не має мокроступів. Він узяв її на руки, переніс через сніг і поставив на землі перед входом» [18, с. 28]. У такий спосіб вдало замінено однослівною назвою словосполучення «гумові чоботи». Так само «снігоступи» дозволяють уникнути описового звороту «лиж для пересування по глибокому снігу»: «Вовчу шкуру хлопець виміняв на пару снігоступів» [6, с. 35]. Іноді якась маленька деталь поєднує органічно близьке (українську деталь) і культурно віддалене (Голландію XVII ст.). На голові в голландській служниці – старовинний головний убір заміжньої жінки у формі шапочки: «Мій улюблений крислатий очіпок, повністю затуляючи волосся, цілком обрамлював обличчя» [21, с. 12]. Чужомовне ім'я дівчини (Гріт) незвично поєднується з українською назвою предмета одягу. Щоби дібрати найпотрібніший відповідник із синонімічного ряду, перекладачка розрізняє найтонші нюанси значення дієслова «смеркати»: «...в Італії ночіє значно швидше, ніж удома, в Норвегії. Що далі ми простували на південь, то скоріше наставав вечір» [8, с. 75]. Порівняймо: пара «ночіє / наставав вечір» у такому маленькому контексті двох речень створює певну стилістичну опозицію, вирізняючи перше слово на протигагу другому словосполученню.

У сучасній живомовній практиці, зокрема у сфері публіцистики, вже звичними стають словотвори – так звані фемінітиви, які мають конотацію новизни не так змісту, як передусім форми (прозаїкиня, критикиня, філологиня, біологиня, геологиня). Такі назви поповнюють і лексику сучасних художніх перекладів, тим паче, що в цьому випадку залучено питоми словотворчі засоби. Іноді фемінітив містить викривальний заряд: «Сабіна Пальєр, ця паскуда в хутрі, яка є членкинею читачього комітету дуже крутого видавництва» [3, с. 113]. Однак загалом, попри

яскраве стилістичне забарвлення, назви жіночого роду не пов'язані з жартівливо-оцінним змістом: сором'язлива мисткиня неймовірної вроди [16, с. 14], виріс в родині мисткині [5, с. 96], я завдячую американській історикіні [17, с. 56], звичайна фрилансерка [14, с. 136]. З іншого боку, невиправданим видається вживання чоловічої назви замість жіночої (студент Луїза) або ж навпаки (доглядальниця Натан). Варто зауважити, що перекладні літературно-художні видання подають відомості про колектив видавництва – осіб жіночої статі – здебільшого за допомогою чоловічих назв: головний редактор, літературний редактор, перекладач, коректор, художник, керівник проєкту, упорядник, відповідальний за випуск. Винятки трапляються, хоча й рідко, порівняймо, наприклад: літредакторка і коректорка Марина Александрович («Книги-XXI»), відповідальна за випуск Наталія Риндюк («Дух і літера»). Академічний тлумачний словник фіксує слова «редакторка», «перекладачка», «коректорка», «художниця», «керівниця», «упорядниця»).

Цікаво простежувати процес розширення семантичної структури вже відомих слів, коли на ґрунті наявних у мові значень постають семантичні новації. Наприклад, слово «живчик» синонімізується з іменником «стимул», набуваючи значення «спонукальна причина до здійснення чогось»: «...саме це стало живчиком, що допоміг Юдзу видряпатися з дна. Інакше вона не вижила б [16, с. 245]. Тож перекладачка дібрала ще один питоми відповідник (окрім «поштовху») до іншомовного слова. Новий багатотомний тлумачний словник (СУМ-20) фіксує семантичні інновації сучасного періоду, зокрема і слова-неологізми, і значеннєві перетворення слів. Художні переклади є якраз джерелом, де відбивається процес постійного поповнення лексичної системи новими одиницями. Так, іменник «ікона» з прямим значенням «образ» розширює свою семантику стилістично маркованим «іконка» (розмовне), що є назвою піктограми: «помітила на екрані ще одну іконку» [15, с. 215], «натиснула на іконку повідомлення» [15, с. 216].

Ще від початку 1990-х рр. слово «світлина» співіснує з іменником «фото», а «світляр» – із назвою «фотограф». В академічному одинадцятитомнику питому лексему «світлина» позначено як західноукраїнську та застарілу. У сучасних перекладах виявляємо синонімічне замінення назви «фото»: «...фотокамери вирішив не брати. Навіщо йому знімки?» [16, с. 202]. В одному тексті вжито і питоми одиниці синонімічного ряду, й іншомовні: альбом з татовими знімками; зйомки Всесвіту; тисячі фотографій галактик; фотознімки галактик [7]. Невідмінюване «фото» вже пристосувалося до словотвірної системи української мови на розмовному рівні, такий варіант і використовує перекладач: діставайте фотки [4, с. 158]. Рівноправним поруч із дієсловом «знімати» стає його абсолютний синонім: «У декого були фотоапарати, і під час подорожі вони знімали побачене» [22, с. 105].

Іноді цілковите закріплення іншомовного слова, що є водночас міжмовним омонімом, може викликати непорозуміння або й комічний ефект. Скажімо, в одному з текстів таку неоднозначність спричинюють корені «like» (схвалення ма-

теріалу, профілю чи фото, натискання кнопки) і «лайка» (слово або вираз, яким лаються): «Футболіст Ніколя Анелька сипле лайками» [9, с. 78]. Контекст не вказує, чи це різкі образливі слова, чи вподобання. До речі, є поодинокі спроби вживати пару «файно / кепсько» замість «лайк / дислайк», «вподобати» – замість «лайкнути», а також слово «вподобайка», що засвідчують стіхю української мовної діяльності.

Добираючи власні мовні ресурси з-поміж розмовного пласту лексики, а також рідковживаних слів, перекладачі використовують необмежені стилістичні можливості української мови. Так, із периферії лексики залучено до вжитку, наприклад, «попервах» (спочатку; раніше, колись), «допіру» (щойно), частку «прецінь» (адже; все-таки) та ін. Відзначмо експресивне забарвлення прислівників (напродиво, у праву руч, у ліву річ, поворітьма, такечки, мовчечки, очевидячки, узавтра, завтра, від завтрього, задалекого, стеменно та ін.), як-от у перекладі роману «До зустрічі з тобою» Дж. Мойєс. Питомі засоби надають перекладам колориту живого усного мовлення: вам це не до шмиги (не до вподоби), шпиняти (дошкучляти), керунок (напрям), побештати (ляяти), хоч мички з нього мич та ін. Належних стилістичних ефектів досягають назви «дармовис» та «хідник» (замість слів французького походження «кулон», «тротуар»). За аналогією до словотвірної моделі слова «селищанин» (рідкісної назви жителя селища) вжито іменник «селичани» [8], що вирізняється від узвичаєного «селяни» новим оцінним співзначенням. Прикметними є намагання перекладачів активізувати деякі застарілі слова або діалектизми (триб, дверець та ін.), тобто лексику з «виразним смаковим потенціалом»: триб життя у цьому дивному місці [6, с. 509], я пошлю за Вами екіпаж на двірць [6, с. 280].

Дублет «авіатроща» у розділі «Етнічна теорія авіакатастроф» [5] відбиває процес гібридизації слів, адже поєднано і запозичений, і питомий корені. Схожий приклад виявляємо в уточненні терміна із психології, який характеризує персонаж («І, наостанок, він володів тим, що його батько називав «трансперцепція», суперсприйняття» [10, с. 32]), у самохарактеристиці героїні: суперобдарована дитина [3, с. 16]; я гіперчутлива до всіх дисонансів [3, с. 280]. Тож іншомовний префікс «супер» поєднується з питомими основами; таке явище дослідники дериваційної граматики вважають порушенням норм нейтрального українського словотворення [13, с. 99–100]. Участь запозичених слів у процесі словотворення, зокрема ступенюванні прикметників засвідчує про етап повного освоєння іншомовного кореня: «най-суперовіший дядько в Норвегії» [7, с. 69]. У художньому перекладі зі французької до запозиченої основи «консьерж» приєднано продуктивний іменниковий суфікс -уванн-: консьержування [3, с. 125]. Звісно, дієслова «консьержувати» немає, тому українізований віддієслівний іменник на позначення недоконаної дії можна вважати авторським новотвором.

Позамовні причини «комунікативної підтримки» деяких запозичених назв (як-от данина моді) не завжди є виправданими. Здається, що лексичні одиниці «шоп» і «шопінг» (відвідання магазинів; скуповування чого-небудь) у текстах перекла-

дів закріплюються так само, як і в повсякденному вжитку. Однак цим англіцизмам усе-таки протидіють, хоча недостатньою мірою, українські слова. Порівняймо: цілий день шопінгу, зайнятися шопінгом, ходити на шопінг, результат шопінгу – пішла на закупи, ходили на закупи. З іншого боку, в сучасній перекладацькій практиці трапляються й такі питомі мовні знахідки, що розширюють виразальний потенціал рідної мови, а тому й естетично зацікавлюють, повертають увагу читачів. Наприклад, на основі дієслова «жахати» (викликати жах у кого-небудь; дуже лякати когось) вжито іменник «жахачка» як певний вид літературних текстів [4, с. 126]. Зіставмо: у програмі 23 Форуму видавців зазначено подію – представлення збірки *horror*-оповідань. Така назва жанру малої прози відбиває нові словотвірні явища у вираженні атрибутивного значення; цей іменник-гібрид графічно переоформили – горор-оповідання. Із назвою громадського руху «букросинг» ще надто слабо конкурують українські відповідники «книгообіг» та «книгообмін». В одному з перекладів це поняття передано як правило у формі гасла: «Книжку взяв – іншу поклав» [4, с. 126], тобто україномовний слоган замінює однослівну назву. Авторське виділення слів курсивом перекладачка позначає українським відповідником назви цього шрифту: «Письмівка моя – Авт.» [5, с. 177].

Іншомовні слова, що називають деякі професії, закріплюються часто не так із мовних причин, як через враження чогось нового, незвичайного. Так, сьогодні постає синонімічний ряд: охоронець / бодігард / сек'юриті. Цікавий перекладацький вибір у розмежуванні змістовно близьких понять виявляємо в одному з текстів: витуряйло, викидайло [5]. Очевидним є негативне забарвлення цих синонімів, зокрема дієслово «витурияти» означає «грубо виганяти, спроваджувати кого-небудь», «звільнятися від чієїсь присутності», порівняймо з фразеологізмом «витурияти в три шиї». За аналогією до складного іменника «костоправ» (людина, що вмє виправляти вивихи або правильно складати переламані кістки) у перекладі роману Денієла Кіза «Таємнича історія Біллі Міллігана» вжито «мозкоправ» у значенні «фахівець із психіатрії». Відомо, що в медичній термінології іншомовні слова прищеплюються часто через естетичні або етичні міркування, тож у випадку українського називання психіатра спостерігаємо цю тенденцію «у зворотному напрямі».

Іноді контактне вживання відповідників трапляється на малих відрізках тексту або й у межах одного речення. Таке паралельне функціонування дублетів створює смислову насиченість: «Деякі родини мають календар подарунків, і діти одержують невеличкі презенти щодня» [4, с. 226], цей тип затишку й комфорту [4, с. 245], насолодитися затишком та комфортом [4, с. 142]. В іншому випадку питомий відповідник є засобом уточнення, адже тлумачить іншомовний термін (спосіб розмноження мохів): «З цієї причини їх ще називали промовистим іменем – криптогамні або ж тайношлюбні» [6, с. 239]. Звісно, цим словом для українського читача є саме перекладена лексема. Дієслово «розслаблятися» є антонімом до дії «напружуватися», тож задля уникнення повторень перекладач, відповідно, добирає спільнокорене-

вий синонім із значенням «робити ненапруженим»: «Довколишня природа відпружує [4, с. 145], зіставмо: розслаблятися з друзями [4, с. 156], розслабляється в тиші [4, с. 157]. Зрештою, з погляду пуристів, російське слово «расслаблять(ся)» – це «відпружувати(ся)» українською [12, с. 422]. Натомість «отжимание» – «чавлення» [12, с. 273], а не фізична вправа; в одному ж із перекладів виявляємо і калькований варіант, і відповідник: «Макс почав з відтискань – лягав животом на холодну підлогу і підіймав тіло вгору» [11, с. 194]; «Ще одне віджимання на холодній підлозі підвалу» [11, с. 388].

Трапляються і неперекладні поняття, що вимагають розлогого звороту: «У голландській є таке слово – *uitwaaien* – «йти проти вітру заради задоволення». Саме так вона почувалася» [6, с. 350]. Іноді сам автор оригіналу подає розгорнуту етимологічну довідку щодо неперекладного концепту, у такий спосіб ніби випереджаючи спроби перекладачів: «...слова «міркувати», «настрій», «комфорт», «обіймати» та «добробут» укупі є тими елементами, що створюють хюге сьогодні» [4, с. 44]. Щоби увиразнити національну самобутність деяких семантично містких лексем, Мік Вікінг дає приклади ще десяти слів з усього світу, які не можна перекласти.

Українські вигуки, що виражають почуття або вольові вияви, можуть із позамовних причин поступатися перед іншомовними: «Я хочу, щоб хтось прочитав мою книгу і сказав... *bouf!*» [15, с. 40]. Для вираження згоди замість українських часток «гаразд», «добре» вжито англiцизм: «Окей, Георгу, ходімо далі» [7, с. 77]. У деяких випадках саме іншомовний вигук слугує засобом стилістичного зниження, тож його переклад був би якраз недоречним: «*Вау!* – вигукнула Манюела. Ніколи не чула з вуст Манюели такого вульгарного вигуку, все це звучало, ніби папа раптом питає своїх кардиналів: Де ця довбана митра?» [3, с. 201]. Український вислів здатен бути й евфе-

мізмом, наприклад, «Хай йому грець!» пом'якшує сильне незадоволення, несхвалення, висловлене французькою: «*Merde!* Мені час іти» [15, с. 40].

Хоча інтернаціональні корені здатні в українських перекладах деякою мірою «наблизити» далекоспоріднені мови, однак, якщо мовити про власне національні мовностилістичні надбання, є незужитими питомі виражальні засоби. Особливо засвідчують іншомовну присутність лексеми мовою оригіналу, транслітеровані іншомовні зразки, хоча деякі з них і співвіднесені з граматичними категоріями української мови: *lucky you*, *deadline*, *спіч*, *ресепшн*, *дьюті-фрі*, *лайф-коуч*, *фоловер*, *фул-хауз*, *тайм-аут*, *фолу*, *трафіку*, *респекту*, *вікенду*, *даунтауна*, *шопінгу*, *в гуглі*, *на айпаді*, *з принтом*, *в гастгаусі*, *фрешу*, *ньоейдживські*, *олдскульні*, *гранд-дама*, *хай-тек-сенсорна іграшка*, *бебі-овочі*, *бебі-морква* та ін.

Висновки і пропозиції. Сучасні переклади різностильових текстів, зокрема художнього, засвідчують динамічні процеси, які відбуваються в лексико-семантичній та граматичній системах української мови. З одного боку, спостерігаємо надуживання запозичених слів, використання слів-гібридів та авторських новотворів з виразним «розхитуванням» граматичних норм, з іншого – пошук питомого українського відповідника. Увага до власних мовних ресурсів – це не лише своєрідна комунікативна реакція на виклик глобалізації та інтернаціоналізації, а й намагання представити національну самобутність народу, відобразити його генетичний код. Питомі засоби надають перекладам колориту живого мовлення, естетично зацікавлюють читача, привертають увагу, розширюючи виражальний потенціал рідної мови та стверджуючи її необмежений лексико-стилістичний та граматичний потенціал. Звісно, щоби простежити загальні закономірності розвитку українського лексикону, потрібно аналізувати якнайбільший пласт творів, у чому вбачаємо перспективи нашої розвідки.

Список літератури:

1. Ажнюк Б. М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації / Б. М. Ажнюк // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 48–54.
2. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 40–47.
3. Барбері М. Елегантна іжачиха: роман / перекл. з франц. С. Кононенко / Барбері Мюріель. – К.: Нора-Друк, 2010. – 360 с.
4. Вікінг М. Маленька книга хюге. Як жити добре по-данськи / Мік Вікінг; перекл. з англ. К. Бабкіної. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 289 с.
5. Гладуелл М. Неординарні. Історії успіху / Малколм Гладуелл; перекл. з англ. І. Савюк. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 256 с.
6. Гілберт Е. Природа всіх речей: роман / перекл. з англ. Г. Лелів / Гілберт Елізабет. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. – 704 с.
7. Гордер Ю. Помаранчева дівчинка / перекл. з норвезької Н. Іванчук / Гордер Юстейн. – Львів: Літопис, 2016. – 150 с.
8. Гордер Ю. Таємничий пасьянс / перекл. з норвезької Н. Іванчук / Гордер Юстейн. – Львів: Літопис, 2014. – 316 с.
9. Данціг Ш. Навіщо читати: есеї / Шарль Данціг; перекл. з франц. З. Борисюк. – Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2015. – 216 с.
10. Джордж Н. Маленька паризька книгарня: роман / перекл. з англ. О. Захарченко / Джордж Ніна. – К.: Наш формат, 2016. – 352 с.
11. Зузак М. Крадійка книжок: роман / Маркус Зузак; перекл. з англ. Н. Гоїн. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 416 с.
12. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. – 2-ге вид., доповн. і випр / С. Караванський. – Львів: БАК, 2006. – 562 с.
13. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія / Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго. – 335 с.
14. Мойес Дж. Дівчина, яку ти покинув: роман / Джоджо Мойес; перекл. з англ. Д. Петрушенко. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 400 с.

15. Мойєс Дж. Париж для самотніх та інші історії: збірка / Джджо Мойєс; перекл. з англ. Т. Заволоко. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 240 с.
16. Муракамі Х. Безбарвний Цкуру Тадзакі та роки його проці: роман / Харукі Муракамі; перекл. з яп. О. Зарубанної. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 304 с.
17. Поллак М. Отруєні пейзажі / Мартін Поллак; перекл. з нім. Н. Ваховської. – Чернівці: Книги-XXI, 2015. – 112 с.
18. Ремарк Е.-М. Життя у позику. Мансарда мрій. Іскра життя: романи / Еріх Марія Ремарк; перекл. з нім. Ю. Винничука, Ю. Микитюк, Х. Николин. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 736 с.
19. Савчин В. Р. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу: монографія / В. Р. Савчин. – Львів: Літопис, 2014. – 374 с.
20. Селігей П. О. Що нам робити із запозиченнями? / П. О. Селігей // Українська мова. – 2007. – № 4. – С. 16-32.
21. Шевальє Т. Дівчина з перловою сережкою: роман / Трейсі Шевальє; перекл. з англ. О. Гординчук. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. – 256 с.
22. Юсузвай М. Я – Малала. Історія незламної боротьби за право на освіту / М. Юсузвай, К. Лем; перекл. з англ. І. Віннічук. – К.: Наш формат, 2016. – 288 с.

Мельник О.М., Гулык М.В.

Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа

ИСКОННО УКРАИНСКИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНЫЕ СРЕДСТВА В СОВРЕМЕННЫХ ПЕРЕВОДАХ

Аннотация

В статье раскрыты переводческие решения относительно использования исконных языковых средств в текстах современных художественных переводов. Выявлены языковые находки, которые расширяют выразительные возможности украинского языка, усиливают экспрессивно-оценочный потенциал лексики. Охарактеризовано функциональное содержание этих самобытных названий. Рассмотрено параллельное использование украинских и заимствованных слов-конкурентов. Проанализированы особенности выбора стилистически маркированных лексем на фоне активного участия иноязычных элементов.

Ключевые слова: перевод, стилистически маркированные лексемы, заимствования, переводческие решения, исконная лексика.

Melnyk O.M., Hulyk M.V.

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

SPECIFIC EXPRESSIVE MEANS IN MODERN UKRAINIAN TRANSLATIONS

Summary

Translation decisions concerning the usage of specific linguistic means in the texts of modern artistic translations are outlined in the article. Linguistic discoveries expanding the expressiveness of the Ukrainian language are found and intensify the expressive and evaluative potential of the vocabulary. The functional completeness of such original names is characterized. The parallel usage of Ukrainian and borrowed words-competitors is considered. The peculiarities of selection of stylistically marked lexemes in the background of the active participation of foreign-language elements are analyzed.

Keywords: translation, stylistically marked lexemes, borrowings, translation decisions, proper Ukrainian vocabulary.